

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

***ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ***

Збірник наукових праць

Харків – 2021

особливими освітніми потребами	126
Пересічанська О. М. Розвиток діалогічного мовлення у дітей із знм ііі рівня засобами театралізованої діяльності	129
Перетяга Л.Є. Позашкільна освіта в Україні на сучасному етапі	131
Погребняк Т.Ю., Мезиненко Н.В. Формування національних цінностей в учнів з особливими освітніми потребами засобами народознавства	137
Погребняк Т.Ю., Христенко В. М. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами шляхом залучення дітей до занять в хореографічному гуртку «Карамельки»	142
Поливанова О.І. Методичний супровід процесу соціалізації дітей з особливими освітніми потребами У закладі позашкільної освіти	145
Пріхода М.В. Корекційний вплив sand art методу на процеси розвитку і соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями	148
Пурдя Л.А. Ресурси контактного зоопарку щодо соціалізації дітей із особливими потребами	151
Пушкар Н.Б., Тімко М.М., Вербицька Т.Г. Екологічні аспекти навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами	152
Редіна В.А. Використання ресурсів Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради з дітьми з особливими освітніми потребами.....	157
Руденко Л.В. Логопедична робота з формування орфографічних навичок у молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення другого рівня	159
Сендецький В.А. Особливості трудового виховання учнів з інтелектуальними порушеннями	161
Синьов В. М., Коваленко В. Є. Моделі залучення дітей з особливими освітніми потребами в освітній процес закладів позашкільної освіти	164
Супрун Д.М., Супрун М.О. Започаткування професором І. П. Колесником системи підготовки спеціальних психологів (до 80-річчя від дня народження)	168
Тараб К.Х. Організація занять фізичної культури для дітей з розладами аутистичного спектру у позашкільній освіті	171
Уляницька Н. І. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами	173
Хомініч О.Г. Ігрові форми навчання дітей старшого дошкільного віку із зпр навичок монологічного мовлення	176
Чемова М.Є. Адаптації та модифікації освітнього процесу молодших школярів у закладах загальної середньої освіти в умовах інклюзивного навчання	180
Шевченко І.Д. Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями зору	183
Шеремет М.К., Голуб Н.М. Психолого-педагогічні засади проблеми включення дітей із мовленнєвими порушеннями у гурткову роботу	186
Шкоріна Є.В., Гордієнко І.В. Особливості ігрової діяльності дошкільнят з інтелектуальними порушеннями	190
Шпачинський Д.В. Формування соціальної мобільності та адаптації у дітей	

На завершальному етапі проекту відбувалось обговорення, під час якого діти мали змогу оцінити проектну діяльність у цілому та особистий внесок кожного в загальну справу, виявили недоліки діяльності та шляхи їх подолання.

Кожна група мала певне завдання.

Перша група працювала над вибором маршруту подорожі від міста Харків до міста Канкун: обирали вид транспорту, розглядали варіанти проміжних зупинок, розраховували відстань та час подорожі.

Друга група працювала над візитівками Харкова та Канкуну (географічне положення міст, населення, видатні місця).

Третя група працювала над підбором фотоматеріалів для оформлення презентації.

Презентація проекту проходила у вигляді відкритого засідання клубу «Мандрівник».

Протягом роботи на різних етапах вихованці вчилися взаємодіяти всередині мікро колективу, а потім – у колективі учнів закладу. З'ясували, що продукт проекту буде кращим та змістовним, якщо звертатися по допомогу не лише до інформаційних джерел, а й до більш досвідчених людей (батьків, педагогів, родичів, просто знайомих). Презентуючи проект, діти з особливими освітніми потребами (а саме з порушенням слухової функції) вчилися спілкуватися не тільки жестовою, а й словесною мовою, набуваючи компетентності вільної взаємодії з аудиторією.

Під час роботи над проектом діти користувалися вже набутими знаннями з географії, математики. Педагоги закладу освіти надавали необхідну допомогу вихованцям. Учасники проекту зібрали багато цікавого матеріалу, аналізували його з різних боків, висловлювали свою особисту думку, робили висновки.

Література

1. Бабій К.Н., Бахтарова А.М. Нетрадиційний урок за проектною технологією//Управління школою. –2007. -№1.–С. 22-26.
2. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. – М.: Мир, 1996. – 536 с.
3. Герман О.І. Метод проектів у навчанні географії // Географія. – 2004. - №23(27). – С. 5-10.
4. Довбиш, Л. В. Метод проектів як спосіб підвищення якості та ефективності пізнавальної діяльності учнів на уроках географії [Текст] / Л. В. Довбиш // Нива знань. – 2014. – № 3. – С. 45–47.

Пересічанська О. М.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ІІІ РІВНЯ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зв'язне мовлення відіграє провідну роль у процесі мовленнєвого розвитку дитини. Основною функцією зв'язного мовлення є комунікативна діяльність. Діалог є первинною природною формою мовного спілкування, класична форма мовленнєвого спілкування. Діалогічне мовлення є основною формою комунікації людини. Діти із ЗНМ ІІІ рівня мають значні проблеми у формуванні

зв'язного діалогічного мовлення, що в першу чергу відбивається на їх спілкуванні, на можливостях виразити свої думки і в цілому на особистісному розвитку дитини. Окрім того, діалогічне мовлення є основою для формування більш складних форм мовлення.

Проблема розвитку діалогічного зв'язного мовлення у дітей із ЗНМ III рівня висвітлено у працях таких науковців, як Н. М. Могильова, Л. І. Трофименко, Ю. Рібцун, Є. Короткова, Н. Крилова, М. Зеленко, О. Ушакова, А. Арушанова.

Як зазначає І. С. Марченко *зв'язне мовлення* – це розгорнутий виклад певного змісту, який відбувається логічно, послідовно та точно, граматично правильно та образно [1, с. 52].

Діалог є первинною природною формою мовного спілкування, класичною формою мовленнєвого спілкування. Саме розвиток діалогічного мовлення є поштовхом до розвитку монологічного мовлення – вміння розповідати за сюжетними картинками, складати описові розповіді, а також переказу.

Формування діалогічного мовлення відбувається у ранньому віці.

В нормі наприкінці 2 року життя у дитини починає формуватися елементарне фразове мовлення, яке охоплює два-три слова. На третьому році життя дитина навчається поступово зв'язувати слова у реченні [3, с.39].

Розвиток зв'язного мовлення тісно пов'язаний зі збільшенням словникового запасу та розвитком граматичного ладу мовлення. Починаючи з 4-х років життя фразове мовлення дитини ускладнюється. Свої ігрові дії супроводжують мовленням, що свідчить про формування у них регуляторної функції мовлення.

У дітей із ЗНМ III рівня зв'язне мовлення формується зі значними відмінностями від норми.

Третій рівень мовленнєвого недорозвинення характеризується наявністю розгорнутого фразового мовлення з елементами лексико-граматичного та фонетико-фонематичного недорозвинення. Тільки наприкінці 5 року життя діти оволодівають контекстним мовленням, тобто здатністю самостійно створювати текстові повідомлення [3, с.40].

Самостійне спілкування дітей утруднене і обмежене знайомими ситуаціями. У дітей виникають труднощі при побудові фрази.

Проблема недостатнього розвитку пасивного словника призводить до того, що дитина у розмові може лише здогадуватися, що мав на увазі її співрозмовник.

У активному словнику преважують іменники та дієслова, діти менше використовують слова, які позначають якості, ознаки, стани предметів, а також способи дій. Спостерігаються заміни слів за смисловими або звуковими ознаками. Деякі слова виявляються недостатньо закріпленими у мовленні внаслідок нечастого їх використання, тому під час складання речень діти намагаються їх уникати (пам'ятник – «героям ставлять»). Навіть знайомі дієслова не завжди диференціюють (поїти – годувати, писати – малювати) і використовують неправильно у мовленнєвому контексті. Їм складно будувати свою відповідь, не обдумуючи, яке слово потрібно підібрати. Бідність

активного словникового запасу зумовлює те, що відповідь дитини буде стислою, неточною.

У вільних висловлюваннях переважають прості поширені речення, майже не вживаються складні конструкції [2, с. 289-290].

Оскільки у дітей із ЗНМ III рівня недостатньо розвинені словниковий запас, граматичний лад мовлення, а також порушена звуковимова, то комунікативні навички менш розвинені ніж у дітей із нормотиповим розвитком. Бідний словниковий запас не дає їм можливості правильно побудувати висловлювання, бути зрозумілим іншим співбесідником.

Процес формування зв'язного діалогічного мовлення є досить складним і тривалим процесом. Для того щоб сформувати зв'язне діалогічне мовлення дитині спочатку потрібно дати взірць для наслідування та навчити ним користуватися. Разом з цим потрібно навчити доречно користуватися мімікою, жестами, використовувати слова ввічливості, сформувати вміння логічно використовувати висловлювання у мові, починати і закінчувати діалог.

На нашу думку розвивати навички діалогічного мовлення можна за допомогою спеціально організованої театралізованої діяльності. Наприклад, спеціально розроблених сценок лялькового, пальчикового чи театру рукавичок. Діти виконуючи роль певного персонажа можуть вчитися правильно будувати фразу, звертатися до слухачів, підтримувати і завершувати спілкування, говорити виразно, у нормальному темпі, спілкуватися щодо обраної теми.

Отже, для дітей із ЗНМ III рівня потрібно створити умови для розвитку діалогічного зв'язного мовлення. Розвиток зв'язного мовлення засобами театралізованої діяльності формує необхідні навички для участі дітей у діалозі.

Література

1. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення. – Київ Видавничий Дім «Слово». 2015. С. 312
2. Поліщук С. В. Рівні ЗНМ та їх загальна характеристика у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. – К-ПНУ імені Івана Огієнка, факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології, 2011. С. 293
3. Шеремет М. К. Логопедія Підручник Третє видання перероблене та доповнене за редакцією М. К. Шеремет. К.: Видавничий дім «Слово», 2014. С. 672.

Петряга Л.Є.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сучасне розуміння поняття «*позашкільної освіти*» закріплено в Законі України «Про освіту», де зазначено, що вона є частиною структури освіти і спрямовується на розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, умінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності [2].